

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 103

van **CATHY COUDYSER**

datum: 10 januari 2020

aan **JAN JAMBON**

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN,
CULTUUR, ICT EN FACILITAIR MANAGEMENT

Promotie van het Nederlands in de wereld - Initiatieven

In het artikel 'Nederlands in de wereld verdient meer promotie' van het VIW Magazine herfst 19, nr. 107, is de heer Luc Devoldere - hoofdredacteur van Ons Erfdeel vzw - van mening dat de Vlaamse en Nederlandse overheid niet meer geloven in het nut en de zinvolheid van een promotie van het Nederlands. In tegenstelling tot andere Europese landen (zoals Duitsland, Hongarije of Zweden) investeren de Lage Landen momenteel volgens hem weinig in een taal- en cultuurpolitiek, waardoor kansen onbenut blijven.

De ambitie in de Lage Landen ter zake is volgens de heer Devoldere "beleidsarm" te noemen aangezien ze beperkt blijft tot het volgen en ondersteunen van hetgeen in het buitenland al gebeurt.

In het regeerakkoord van de Vlaamse Regering liggen hieromtrent evenwel concrete beleidsambities vervat:

"We versterken in het bijzonder de samenwerking met Nederland en ontplooiën internationaal samen culturele en economische projecten ter versterking van het Vlaamse en Nederlandse imago en met aandacht voor de Nederlandse taal door een grote focus op een Nederlandse Taalunie 2.0. Deze Taalunie focust ondermeer op het internationaliseren van de Nederlandse taal en versterkt daartoe zijn samenwerking met landen waar met het Nederlands of met het Nederlands verbonden talen gesproken worden. We betrekken hierbij ook nauwer de Vlaamse diaspora in het buitenland en VIW".

1. Kan de minister een overzicht geven van het budget dat de Vlaamse Regering de afgelopen 10 jaar ter beschikking heeft gesteld voor acties of evenementen ter promotie van de Nederlandse taal en cultuur in de wereld (zowel in de schoot van de Nederlandse Taalunie als daarbuiten)?
2. In welk budget voorziet de Vlaamse Regering voor de komende legislatuur op jaarbasis wat de promotie van de Nederlandse taal en cultuur in de wereld betreft? Onder welk(e) begrotingsartikel(s) kunnen deze budgetten precies teruggevonden worden?
3. Kan de minister een overzicht geven van alle initiatieven die gepland zijn rond de internationalisering van de Nederlandse taal in 2020 (met de vermelding of het gaat om voortzetting van een bestaand initiatief dan wel een nieuw initiatief)?

4. In welke mate kunnen stakeholders zoals Vlamingen in de Wereld bijdragen aan de promotie van het Nederlands? Is daarover overleg met deze organisatie met betrekking tot concrete acties om het Nederlands in de wereld te promoten?
5. Hoe proberen we dicht bij huis, in de grensregio (bijv. Frans-Vlaanderen) en in Wallonië, de promotie van het Nederlands te versterken?

JAN JAMBON

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN, CULTUUR, ICT EN FACILITAIR MANAGEMENT

ANTWOORD

op vraag nr. 103 van 10 januari 2020
van **CATHY COUDYSER**

Voor het antwoord op deze vraag, verwijs ik ook naar mijn antwoord op de SV22 over de Studie Nederlands in het buitenland. De Vlaamse regering wil aandacht besteden aan de taalpromotie en studie van het Nederlands, omwille van het economisch en cultureel belang van de kennis van het Nederlands in het buitenland.

Uit een aantal analyses komt naar voor dat Vlaanderen (samen met Nederland) minder inspanningen voor de positie van haar taal zou leveren, in vergelijking met andere Europese of andere landen.

Uit onderstaand antwoord zal blijken dat er een heel aantal initiatieven bestaan. Ik zal in uitvoering van het regeerakkoord bekijken, ook in overleg met de Nederlandse collega's, of we bestaande initiatieven verder kracht kunnen geven in een gericht taalpromotiebeleid.

1. De vraag om een overzicht te geven van de middelen die de Vlaamse regering de afgelopen tien jaar ter beschikking stelde voor taalpromotie in (binnen- en) buitenland, is binnen de antwoordtermijn van deze schriftelijke vraag onmogelijk te geven. Het zou een apart onderzoek vergen om deze middelen op te lijsten, omdat de inspanningen verspreid zitten over diverse organisaties en beleidsdomeinen en vaak ook binnen de werkingsuitgaven vervat zitten van een organisatie.

Initiatieven Taalunie

Het belangrijkste instrument voor taalbeleid en taalpromotie is uiteraard de Nederlandse Taalunie. De Taalunie is de Vlaams-Nederlandse beleidsorganisatie voor onze gemeenschappelijke Nederlandse taal. De Vlaamse overheid (Departement Cultuur, Jeugd en Media) draagt ongeveer een derde bij van de begroting van de organisatie, de Nederlandse overheid de overige twee derden. In de afgelopen 10 jaar ging het om de volgende reguliere bijdragen vanuit Vlaanderen:

2011: 3.694.000 euro
2012: 3.512.500 euro
2013: 3.453.500 euro
2014: 3.318.500 euro
2015: 3.130.000 euro
2016: 3.148.629 euro
2017: 3.147.828 euro
2018: 3.231.080 euro
2019: 3.293.084 euro
2020: 3.250.500 euro

Om voor al deze jaren na te gaan welk bedrag concreet ten goede kwam van de ondersteuning van het Nederlands in het buitenland, is detailanalyse nodig omdat de structuur van de begroting en van de organisatie meermaals gewijzigd werd. Op dit ogenblik werkt de Taalunie in een structuur van vijf aandachtsgebieden:

- 1) Standaardtaal
- 2) Nederlands, taalvariëteiten en andere talen

- 3) Onderwijs binnen het taalgebied
- 4) Onderwijs buiten het taalgebied
- 5) Taal en cultuur

Het derde aandachtsgebied van de Taalunie is uitdrukkelijk gericht op het onderwijs van het Nederlands buiten het taalgebied. De belangrijkste vormen van ondersteuning zijn:

- 1) de ondersteuning van vakgroepen Nederlands in het buitenland (startfinanciering, basisfinanciering, suppleties voor moedertaalsprekers...);
- 2) de ondersteuning van de Internationale Vereniging voor Neerlandistiek (IVN) en regionaal georganiseerde docentenplatforms;
- 3) zomercursussen in het taalgebied voor studenten en docenten;
- 4) het Certificaat Nederlands als Vreemde Taal;
- 5) de ondersteuning van het onderwijs van Nederlands als buurtaal in het leerplichtonderwijs van de regio's die aan het taalgebied grenzen.

Voor dit aandachtsgebied werd, op de totale begroting van de NTU (waarvan Vlaanderen dus 1/3 financiert), in 2019 2,1 mio en in 2020 2,25 mio ingeschreven.

Ook in de meeste andere aandachtsgebieden zijn er acties die specifiek ten goede komen aan de ondersteuning van de Nederlandse taal en cultuur buiten het taalgebied, onder meer:

- Standaardtaal: ontwikkeling van vertalende woordenboeken door het Instituut voor de Nederlandse Taal
- Nederlands, taalvariëteiten en andere talen: samenwerking met het Afrikaans
- Taal en cultuur: Expertisecentrum Literair Vertalen, promotionele activiteiten in het buitenland

Tot slot zijn er binnen deze andere aandachtsgebieden ook een aantal acties van de Taalunie die niet specifiek gericht zijn op de ondersteuning van de Nederlandse taal en cultuur buiten het taalgebied, maar er wel indirect ten goede aan komen, onder meer:

- Standaardtaal: Taalportaal, een digitale Engelstalige beschrijving van de grammatica van het Nederlands (en het Fries, Afrikaans en twee inheemse talen van Zuid-Afrika)
- Nederlands binnen het taalgebied: Europees Referentiekader (ERK) Nederlands
- Taal en cultuur: Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren

Daarnaast houdt de Taalunie zich bezig met het onderwijs Nederlands en de Nederlandstalige cultuur in Suriname en in het Caribische deel van het Koninkrijk der Nederlanden (met geoormerkte middelen van de Nederlandse overheid). In deze landen is het Nederlands de officiële taal, maar voor veel mensen niet de moedertaal.

Initiatieven buiten de Taalunie

Naast vermelde initiatieven van de Taalunie, bestaan nog talrijke andere initiatieven die bijdragen aan de positie van het Nederlands in de Wereld.

- De Week van Nederlands, georganiseerd door o.m. deBuren, stelt jaarlijks met tientallen activiteiten in Nederland, Vlaanderen en daarbuiten het Nederlands als taal centraal;
- Literatuur Vlaanderen promoot in het buitenland onze literatuur, en zo ook onze taal en cultuur (Frankfurter Buchmesse, boekenbeurzen, etc.);
- In samenwerking met de BENELUX is er aandacht voor de buurtalen in grensregio's;
- Organisaties als Onze Taal, VRT, e.a. hebben initiatieven rond taal- en taalpromotie;
- Etc.

2. Ook dit is een zeer ruime vraag, waar ik ook het kader van het antwoord op vraag 1 wil hanteren. De belangrijkste actor is in de eerste plaats de Taalunie.

Tijdens het Comité van Ministers van 27 januari 2020 werd de begroting 2020 van de Nederlandse Taalunie goedgekeurd. De totale middelen (apparaat en beleid) bedragen 10.341.107 euro, waaraan Vlaanderen iets minder dan een derde (3.250.500 euro) bijdraagt. De begroting voor dit jaar voorziet de volgende beleidskredieten met een rechtstreekse impact op de ondersteuning van de Nederlandse taal en cultuur buiten het taalgebied:

- Beleidsonderzoeken Internationale Neerlandistiek en buurlanden	27.088
- Certificaat Nederlands Als Vreemde Taal	543.445
- Onderwijs Nederlands in de Buurlanden	340.000
- Internationale neerlandistiek	840.698
- Ondersteuning docentenplatforms buiten het taalgebied	262.503
- Vertaalbeleid (Expertisecentrum Literair Vertalen)	243.651
- Promotie / presentatie Nederlandstalige cultuur in het buitenland	39.000
- Overige middelen voor Nederlands buiten het taalgebied	237.385

Tijdens hetzelfde Comité van Ministers heb ik aan het algemeen secretariaat van de Taalunie gevraagd om voor de volgende vergadering (juni 2020) een notitie voor te bereiden over de ondersteuning van de internationale neerlandistiek, met inbegrip van een evaluatie van de bestaande instrumenten.

Het algemeen secretariaat kan daarbij voortbouwen op een aantal onderzoeken van de afgelopen jaren: (1) het rapport van de adviesgroep financiële openheid uit 2016 waarin de impact van de bezuinigingen van de eerste helft van het vorige decennium op de internationale neerlandistiek werd onderzocht; (2) de veldanalyse, een onderzoek naar de betekenis van de neerlandistiek in specifieke landen, dat in 2018-19 reeds werd uitgevoerd voor Italië en Polen en in voorbereiding is voor Duitsland; (3) de beleidsvergelijking uit 2018-19 waarin de uitgaven van Nederland en Vlaanderen voor de ondersteuning van de neerlandistiek in het buitenland vergeleken worden met soortgelijke uitgaven door andere landen voor hun respectieve talen. Op basis van die notitie zal het Comité overleg plegen over eventuele wijzigingen van het beleid voor de komende jaren.

Deze analyse en voorbereiding zal de basis vormen voor het verder concretiseren van de beleidsdoelstelling uit het Vlaams regeerakkoord. Een aandachtspunt daarbij zal ook zijn, of de bestaande initiatieven op zich ook meer promotie en zichtbaarheid kunnen krijgen.

3. De Taalunie voert het beleid voor de internationalisering van de Nederlandse taal via het onderwijs Nederlands buiten het Nederlandse taalgebied. Het gaat om de ondersteuning van de (universitaire) neerlandistiek wereldwijd en om onderwijs Nederlands als 'buurtaal' in het leerplichtonderwijs in de Franse en Duitstalige Gemeenschap, in de West-Duitse bondslanden en in Noord-Frankrijk (regio Hauts-de-France, voornamelijk in de onmiddellijke omgeving van de grens).

De initiatieven op het vlak van Nederlands als buurtaal worden in het antwoord onder vraag 5 toegelicht.

Wat betreft de internationale neerlandistiek: de Nederlandse taal wordt in 40 landen aan 131 universiteiten onderwezen. De Taalunie voert beleid ter ondersteuning van dit onderwijs. Het – bescheiden – reguliere ondersteuningsprogramma omvat onder meer didactische ondersteuning van lesgevers, beurzen voor jonge onderzoekers, het stimuleren van regionale netwerkvorming en een jaarlijkse zomercursus voor studenten

in Gent. De Taalunie zorgt ook voor het internationale certificerende examen CNAVt (uitgevoerd door de KU Leuven).

Binnen de bestaande kaders wordt zoveel mogelijk aan vernieuwing gewerkt:

- Een digitaal kennis- en leermiddelenplatform voor het gehele internationale onderwijsveld.
- Stimuleren van het onderwijs Nederlands in Azië (China, India, Japan, Korea) en regionale netwerkvorming (docentenplatforms) in Azië.
- Er is een bescheiden financieringsregeling voor nieuwe initiatieven van meerdere afdelingen die een kwalitatieve impuls geven aan onderwijs en onderzoek.

Er leven zowel bij de Taalunie als in het veld veel ideeën over de inhoudelijke vernieuwing en dynamisering van de neerlandistiek. Het gaat bijvoorbeeld om:

- Programma's die het internationaal (cultuur)beleid van Nederland en Vlaanderen versterken, zoals bijvoorbeeld met programma's die tegemoetkomen aan de behoefte aan onder meer (literair en zakelijk) vertalers. Of onderwijs Nederlands voor internationale studenten die hier komen studeren.
- Samenwerking stimuleren tussen de internationale neerlandistiek en de neerlandistiek binnen het taalgebied. Dat kan ook weer bijdragen aan de aantrekkingskracht van de neerlandistiek in Nederland en Vlaanderen, waar een tekort aan studenten is.
- Het aantrekkelijker maken van de studie Nederlands in het buitenland, via bijvoorbeeld zomercursussen, beurzen en voorlichting.

Ook de Internationale Vereniging voor Neerlandistiek bracht aanbevelingen uit.

Zoals onder 2 aangegeven: de versterking van de acties zal voorwerp uitmaken van gesprek in juni 2020.

4. Bij de promotie van het Nederlands in de wereld kunnen inderdaad veel actoren en organisaties een rol spelen. Het staat op de radar van onze AAVR's, er is de NTU, de leerstoelen en opleiding in het buitenland etc.

Ik wil inderdaad bekijken welke rol een organisatie als Vlamingen in de Wereld kan spelen. In 2019 is onderzoek gedaan naar de Nederlandse taal bij emigranten uit Vlaanderen en Nederland: 'Vertrokken Nederlands'. Daaruit bleek dat veel emigranten zich nog sterk betrokken voelen bij de Nederlandse taal en deze ook nog vaak gebruiken. Op 18 februari e.k. wordt door de Taalunie en het Meertens Instituut (Amsterdam) een bijeenkomst georganiseerd over mogelijkheden voor samenwerking tussen het onderwijs Nederlands internationaal en emigranten uit Nederland en Vlaanderen. Vlamingen in de Wereld wordt hiervoor alvast uitgenodigd.

5. Ook hier bestaan verschillende initiatieven, binnen en buiten de Taalunie.

Activiteiten via de Taalunie

Zoals vermeld wordt het Nederlands als buurtaal onderwezen in buurregio's van het taalgebied: Nedersaksen, Noordrijn-Westfalen, Duitstalige Gemeenschap, Franse Gemeenschap en Hauts-de-France.

De Taalunie laat de maatregelen die zij neemt om het onderwijs Nederlands in de buurlanden te bevorderen, aansluiten bij het beleid dat ter plaatse wordt gevoerd. Daarom neemt ze beslissingen voor ondersteuning steeds samen met de bevoegde lokale overheden of overheidsdiensten. Hiertoe zijn per buurtaalregio stuurgroepen ingesteld. Het is de bedoeling dat deze stuurgroepen samen met de Taalunie jaarlijks

een plan vaststellen waarbinnen de samenwerking op het gebied van deskundigheidsbevordering en ondersteuning kan worden opgezet.

De samenwerking met de reeds bestaande stuurgroepen in Frankrijk, Duitsland en de Franse Gemeenschap waarin alle betrokkenen rond het onderwijs Nederlands zetelen, wordt voortdurend bestendigd en uitgebouwd.

Het streven is dat de samenwerking met de respectieve stuurgroepen op termijn leidt tot een structurele inbedding van de gezamenlijk ondernomen acties gericht op deskundigheidsbevordering van lesgevers in de onderscheiden buurlanden. Structurele inbedding zal de duurzaamheid van de opleiding en nascholing van lesgevers NVT in de buurlanden bevorderen. Hiervoor is op 20 maart 2017 in Maastricht als resultaat van het Grenslandencolloquium in november 2016 in Luik een Protocol van Overeenstemming ondertekend met de betrokken buurlanden.

De aandachtspunten voor de komende jaren zijn: doorlopende leerlijnen, professionalisering lesgevers, Nederlands en de arbeidsmarkt (beroep) en grensoverschrijdende samenwerking.

Andere activiteiten

In 2019 ondertekende de Minister van Onderwijs een MOU met Noordrijn-Westfalen over het onderwijs van elkaars taal.

Er bestaat ook de mogelijkheid van uitwisseling van taalleerkrachten tussen het Vlaams onderwijs en het onderwijs van de Franse Gemeenschap. Het systeem kent een beperkt succes en de collega-minister van Onderwijs plant overleg om werk te maken van meer uitwisselingen.